

POSTED ON 30 KASIM 2008 BY YALÇIN GÜRAN

“Dehanın ilk ve en büyük şartı hakikati sevmektir.”

GEOTHE

Bilindiği gibi yaklaşık bin sağlıklı doğumdan birinde bir dahi düzeyinde çocuk dünyaya gelmektedir. Biz eğitim sistemi olarak bu dahi çocuklarımızı son yıllara kadar görmezden geldik. Oysa dahiler bir ulus için doğal zenginlikler olma anlamını taşır. Bizler yeraltı servetlerimize davrandığımız gibi bir yol tutarak bu çocukları ihmal ettik. Yeraltı zenginlikleri onları işlemediğiniz sürece yerlerinde değerlerinden birşey kaybetmeden dururlar. Bir gün gelir belki birisi onları değerlendirebilir. Ama dahi çocuklarımıza gerekli önemi vermezsek harcanıp gider, yok olurlar. Adam-sendeciliğimiz yüzünden bu güne kadar uğradığımız kayıp büyüktür.

Oysa dünyanın gelişmiş ülkelerinde iş başka türlü yürütülüyor. Bugün dünya çapında sürdürülen araştırmalar göstermektedir ki her toplumda nüfusun yaklaşık %10'luk bir dilimini üstün zekâlılar oluşturmaktadır. Genellikle devlet liderleri, mûcid ile dâhi bilim adamları bu üstün zekâlılar grubundan çıkmaktadır. Bunun farkına varan devletler, bu %10'luk üstün zekâlıları, dâhi ile mûcidlik düzeyine göre ayırmaya yönelik “**Yüksek Zekâ ile Mûcidlik Testleri**” geliştirmişlerdir. Ayrıca 1950'lerden başlayarak yüksek zekâlı çocukların, hangi alanlarda uzmanlaşmasının daha uygun olacağını saptamada yardımcı olan “**Kişilik Analizi ile Meslek Seçim Testi**”ni uygulamaya başlamışlardır. İşte bu geliştirilen testlerle, toplumlarını son 20-30 yıldır sistematik olarak tarayan **İsrail, Çin, eski Sovyetler Birliği** ile **ABD** üstün zekâlıların eğitimi için özel okullar ile Üniversiteler kurmuşlardır. Bu ülkeler, 6 ile 20 yaş grubu arasındakilere bu testleri yoğun bir biçimde uygulamaktadır. Zekâ katsayıları (IQ leri) genelde 140-160 arası olan çocuklar bu özel okullarda özgün bir eğitimden geçirilmektedir.

Bizde son yıllarda Eğitim Bakanlığı harekete geçerek, **normal eğitimlerinden arta kalan zamanlarda** bu çocuklarımıza bazı kurumlarda (*) özel eğitim verme yoluna gitmiştir. Bu girişim, gözümüzün açılmaya başlamasını göstermesi bakımından önemli olmakla birlikte, iki yönden eksik ya da kusurludur

1 - Bu kurumlar Türkiye genelinden değil, çok kısıtlı sayıda bölgede eylem göstermektedir. Sayıları yok denecek kadar azdır. Bundan ötürü yetersizdirler.

2 - Çocukların normal eğitimlerinden arta kalan zamanlarda çalıştığı için, dahi çocuklar için yararsız, onlarla birlikte eğitim gören normal zekalı çocuklar için ise zararlı olacaktır. Gerekli olan, üstün yetenekli çocukların baştan sona bütün eğitimlerini kendilerine özel eğitim kurumlarında geçirmeleridir. Beklenen sonuç ancak böyle alınabilir.

Dahi olarak doğan çocukların birer birer saptanıp, onlar için ötekilerden bağımsız eğitim kurumlarında özel olarak yetiştirilmesini göreceğimiz günleri bekliyerek, bu konuda öne sürülmüş, önde gelen eğitim modellerinden Purdue Eğitim Modeli hakkında özetle bilgi vermek istiyoruz.

Üç aşamalı Purdue Modeli yüksek zeka ile yeteneği olan öğrencilerin karakteristik özellikleri ile temel gereksinimleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir (28.11.2007 tarihli “Dahi Olarak Doğan Çocuklar” başlıklı makalemiz) ile (Feldhusen & Kollof, 1978). Bu modelin temelde 4 hedefi vardır;

(1) Yetenekli çocukların zihinsel kapsama güçlerini etkin bir biçimde kullanmalarını sağlamak,

(2) Yetenekli öteki çocuklarla küçük grup etkileşimi sağlayarak benlik ile kendine güven kavramlarının gelişimine yardımcı olmak,

(3) Zorlayıcı eğitim etkinlikleri ile öğrencilerin var olan zihinsel ile yaratıcı düşünme yeteneklerini en yüksek düzeyde kullanmalarını sağlamak,

(4) yetenekli çocukları bağımsız, özgür çalışmalar yapabilen, etkili öğrenen bireyler haline getirmektir.

Bu modelin temel olarak üç aşaması vardır. Bu aşamalar ile amaçları kısaca şu biçimde özetlenebilir :

Birinci aşamanın temel amacı, ayırıcı ile birleştirici düşünce becerilerinde uygulamalar yaparak öğrencilerde bilimsel süreç becerilerinin gelişimine yardımcı olmaktır. Bu aşamada öğrenciler için esneklik, akıcılık ile kapsamlı düşünebilme becerilerini geliştirebilecek etkinlikler düzenlenir. Böylelikle öğrencilere yaratıcı ile üretici düşünebilme becerilerini geliştirme fırsatı verilmektedir.

İkinci aşamada, öğrenciler bir problemle karşı karşıya bırakılırlar. Seçilen problem ya ayrıntılı bir biçimde tartışılır ya da problemin çözümü için farklı yöntemler uygulanır. Genellikle bu problemin çözümünde küçük grup çalışması yapılması istenir. Öğrenciler bu aşamada beyin fırtınası, morfolojik analiz gibi metotları öğrenerek, onları uygulama fırsatı bulurlar. Bu aşamada öğrencilerin edilgin bilgi alıcılar olmaktan çok etkin öğrenen, öğrendikleri temel problem çözme yöntemlerini uygulayabilen bireyler olmaları amaçlanmaktadır.

Üçüncü aşama, öğrencilerin ilgi alanlarındaki bir konuda bağımsız bir çalışma planı yaptıkları aşamadır. Öğrenci üçüncü aşamaya ayırıcı ile birleştirici düşüncelerle ilgili bilgi alt yapısı ile problem çözme teknikleri ile ilgili bilgileri anlayarak, uygulayarak gelmelidir. Bundan ötürü ilk iki aşama üçüncü aşamaya hizmet etmektedir. 1 ile 2 aşamaların dikkatli planlanması bu aşamada kendini gösterecektir. Eğer 1 ile 2 . aşamalar üzerinde ciddi biçimde durulursa 3. aşamada öğrencinin yüksek düzeyde bağımsız çalışma yapılabilmesi olanğı vardır.

Bu modelin uygulanmış şematik gösterimi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Modelin basamakları

1. Aşama

Genel İçerik

Ayırıcı ile birleştirici düşünce becerileri
Bütünleştirilmiş Bilimsel süreç becerileri
Temel bilimsel süreç becerileri

Ayrıntılı İçerik

Öğretmen kısa süreli etkinliklere izin verir.
Konu alanında beceri geliştirecek uygulamalar yapılır.
Zihinsel ile görsel etkinlikler arasında bir denge vardır.

2. Aşama

Genel İçerik

Problem çözme ile Yaratıcı problem çözme teknikleri
Öğretmenin seçtiği problem üzerinde grup çalışması

Ayrıntılı İçerik

Öğretmenin kontrolünde etkinlikler yapılır. Bir çok araştırma ile soruşturma tekniğinin uygulaması yapılır. (Morfolojik analiz, beyin fırtınası).

3. Aşama

Genel içerik

Bağımsız proje çalışması

Derinlemesine araştırma/deneyler öğrenci denetimindedir. Öğretmen rehberdir.

Ayrıntılı İçerik

Bireysel ya da küçük gruplarla konular seçilir. Araştırma yöntemlerinin uygulamaları yapılır.

Çalışma sonunda elde edilen ürün sunum için hazırlanır.

(*) BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM)

TANIMI:

Okul öncesi, İlköğretim ve Orta öğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli öğrencilerin, bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılan bağımsız Özel Eğitim kurumudur.

AMACI :

Okul öncesi, İlköğretim ve Orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

MİSYONU:

Hedef kitlesindeki öğrencilerden zeka, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasiteleri veya özel akademik alanlarda yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve konunun uzmanları tarafından üstün veya özel yetenekli olduğu belirlenen öğrencilere yaşantısal bir eğitim vermek.

VİZYONU:

Hedef kitlesindeki üstün veya özel yetenekli öğrencilerin, bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak.

İLKELEİRİ:

1. Merkez, üstün veya özel yetenekli liderlik ruhu ve yaratıcılık özellikleri olan öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecektir.
2. Yapararak yaşayarak proje temelli öğrenme esastır.
3. Gerektiğinde bireysel eğitim yapılır.
4. Öğrencinin özel yeteneğinin geliştirilmesi yanında sosyal ve duygusal gelişimi bir bütünlük içinde ele alınır.
5. Öğrencilere Merkezde aldıkları eğitim sebebi ile üst öğrenim kurumlarına giriş veya diğer konularda herhangi bir ayrıcalık tanınmayacaktır.
6. Merkezde verilecek eğitim, öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimini aksatmayacak ve alternatif teşkil etmeyecek şekilde planlanır.
7. Merkez giderleri sponsorlar (gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlar), devlet ve öğrenci velilerinin katılımıyla sağlanacaktır.

ÖRGÜT YAPISI

1- YÖNETİM

A- MÜDÜR

B- MÜDÜR YARDIMCISI

C- MERKEZ YÜRÜTME KURULU

D- DANIŞMA KURULU

2- BİLİM ETKİNLİKLERİ BİRİMİ

3- SANAT VE SPOR ETKİNLİKLERİ BİRİMİ

4- DESTEK ETKİNLİKLERİ BİRİMİ

5- ARŞİV, KÜTÜPHANE VE DOKÜMANTASYON BİRİMİ

6- REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA BİRİMİ

A- REHBER ÖĞRETMEN

B- ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ

C- ÇOCUK GELİŞİMİ ÖĞRETMENİ

D- SINIF ÖĞRETMENİ

7- OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİRİMİ

İlgili Metinler :

Feldhussen, J. & Kolloff, P. B. (1978). A three-stage model for gifted education. G/T/C, 1, 3-5, 53-58

Feldhussen, J. (1986) A Conception of Giftedness: Conception of Giftedness. In R.J. Steinberg, J.E Davidson (Eds), Conception of Giftedness. Newyork: Cambrige University press.

Feldhussen, J. & Kolloff, P. B. (1986). The purdue three-stage enrichment model for gifted education at the elementary level In J.S. Renzulli (ed) System And Models For Developing Programs For The Gifted And Talented Mansfield Center, CT: Creativ Learning Press.